

ОЛИВЕРА НЕДЕЉКОВИЋ
Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

УДК 016:821.163.41-93 „1809/1995“

ВОДИЧ КРОЗ ЧУДЕСНЕ СВЕТОВЕ

(*мр Зорка Ђорђевић : Биобиблиографија књиџа за децу шћамџаних на срџском језику од 1809. до 1995. џодине са аноџацијама : џрађа. – Београд : З. Ђорђевић, 2008*)

Дечје књиџе су као најдивније иџрачке. Неодољиво леје и џримамљиве. Ведре и лековише. Једношћавне и џамешне. Не џосћоји џоџуларнија уметностћ од оне намењене деци. Ниједна књиџа није чишанија од дечјих... И ничему се не може џрорицати лејша будућностћ и најдубља сћаростћ но шћим лејим иџрачкама духа. У дечјим књиџама и уметностћи намењеној деци остћављене су све леје и једношћавне мисли, намере и џоруке ограслих. Та уметностћ је ризница најскуџоценијих вредностћи у најнаивнијим облицима¹ – записао је књижевник Душан Радовић, опомињући нас на још једну од оних битних ствари које, чини се, исувише лако заборављамо. Мудрост и једноставност ових речи, баш као и читаво Радовићево и дела других значајнијих стваралаца за децу, обавезују оне који се у раду баве најмлађом читалачком публиком на врло предан, озбиљан и студиозан приступ сваком сегменту тог посла од непроцењивог значаја. Ипак, непостојање континуитета у нарушеном систему вредности, скоро пословична стихијност и преовлађујућа индолентност при покретању, а нарочито при довршавању

¹ Душан Радовић „Дете и књиџа“, у : *Баш сваиша : сабрани сћиси* / Душан Радовић ; приредио Мирослав Максимовић ; илустровао Душан Петричић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2006, стр. 413.

многих послова од суштинске важности за будућност једног народа, његовог подмлатка, језика и културе, тешко да се могу надоместити изузетним подухватима заснованим на савесности, залагању и ентузијазму појединаца.

Пример племените преданости у трагању за најбољим начинима да се све приметнији пут између књига и будућних читалаца учини што краћим, јесте труд мр Зорке Ђорђевић на изради *Биобиблиографије књига за децу шћамјаних на српском језику од 1809. до 1995. године са анонсацијама*. Њену несвакидашњу оданост књизи и деци још речитије потврђује чињеница да је након вишегодишњег властитог залагања на прикупљању и систематизацији грађе ова библиотечарка успела да започети посао, без институционалне помоћи и потпоре, доведе до самог краја, објављујући, по одласку у пензију, своје обимно дело као ауторско издање. Овај значајни прилог националној библиографији, као редактор потписује Предраг Чудић, а књигу будућим корисницима препоручују мр Здравка Радуловић, библиограф саветник Народне библиотеке Србије, проф. др Воја Марјановић, угледни тумач књижевности за децу и Мирко Магарашевић, књижевник.

Уверење о неопходности публикације у којој би биле пописане и описане српске књиге за децу од почетка 19. до пред крај прошлог века и одлука да се лично заузме како би овај важан и неодложан посао био обављен проистекли су, пре свега, из дугогодишњег искуства које је мр Зорка Ђорђевић стицала у непосредном контакту са најмлађим читаоцима. Одабравши за предмет свог библиографског истраживања читаву српску издавачку продукцију (књиге, брошуре и сликовнице из књижевности и популарне науке) намењену најмлађој читалачкој популацији и штампану у матици и расејању током скоро два века, мр Зорка Ђорђевић се нашла пред задатком чији обим изискује прецизно осмишљен, испланиран и студиозан рад читавог тима истраживача: библиографа и библиотекара, познавалаца књижевности за децу, историчара уметности, врских психолога и педагога, али и бројних других стручњака. Реализацију те замисли, уз уобичајене проблеме са којима се библиографи током свог рада скоро непрестано суочавају, несумњиво су отежавале и умножене недоумице. Оне су највећим делом проистекле из свеобухватности истраживања, а потом из бројних потешкоћа при жанровским разграничењима и усаглашавањима различитих терминолошких непрецизности које прате и дијахронијско и синхронијско тумачење књижевности за децу. Додатни проблеми са којима се библиограф засигурно сусретао, последица су геополитичких промена којима су овдашњи простори и народи бивали захваћени. Ипак, то није обесхрабрило мр Зорку Ђорђевић да свој библиографски рад, који према установљеним поделама можемо сврстати међу примарне, ретроспективне и специјалне библиографије националног карактера, учини још комплекснијим и информативнијим.

Опсежност и озбиљност овог вишеструко захтевног посла, али и свест библиографа о његовој извесној недовршивости, условиле су да ова аотирана библиографија већ у поднаслову буде непретенциозно означена као *грађа*. У *Уводним библиографским најменама*, уз исцрпне податке о предмету, методологији и току самог истраживања, као и подробне информације о критеријумима на основу којих је грађа прикупљана, одабирана, пописивана и груписана, аутор не пропушта да нагласи: *Биобиблиографска грађа која је њред вама је њрво дело овакве врсте у нас. Као експериментална форма сачињена од ѡерсоналних биобиблиографија изазваће, нема сумње, много замерки. Међу њим, надамо се, да ће и ѡоред свих критика бити од велике користи онима којима је намењена.*

Током истраживања коришћени су расположиви каталози Народне библиотеке Србије, Библиотеке града Београда, Библиотеке Матице српске, као и текуће библиографије, енциклопедије, лексикони и други релевантни библиографски извори, а прикупљена грађа, у највећој мери, пописивана је са књигом у руци и врло подробно описивана према ISBD(M) стандарду. Прву од три целине у којима је грађа груписана чини 5 457 библиографских јединица, низаних азбучним редом у оквиру 971 индивидуалне одреднице, при чему су публикације настале заједничким радом два или три аутора понављане уз сваку одредницу. При пописивању монографских публикација у оквиру једне индивидуалне одреднице, мр Зорка Ђорђевић наводи податке и о књигама датог аутора које због недоступности нису детаљно описане. Засебну библиографску целину од 306 јединица чини попис анонимних публикација (антологије, избори, панораме и дела више аутора), док су у завршном поглављу презентовани подаци о 56 стваралаца чија остварења библиограф уопште није успео да пронађе и попише *de visu*, али се до сазнања о њиховом публикувању, ипак, посредно дошло.

Уз биографске белешке о ауторима које прате сваку нову индивидуалну одредницу, информативност ове библиографије у знатној мери постигнута је навођењем аотације о врсти, тематици, садржају и признањи-

ма којима је пописана публикација награђена. Њихови аутори, уз мр Зорку Ђорђевић, су Даница Јежек и мр Десанка Поповић Митровић. Те белешке су врло информативне, и као што библиографском попису приличи, језгровите, одмерене и лишене вредносног суда. Сви основни, као и пратећи елементи библиографске јединице, и формално су, уз јасно графички истакнуту читаву индивидуалну одредницу и наслов публикације, као и доследну употребу изабраних ознака (нпр. знак испред анотације, подвучени наслови садржајно самосталних радова), добро распоређени, што презентовању грађу чини прегледном и олакшава њено коришћење.

Нарочитој употребљивости и остварењу сазнајне функције ове библиографије, поред биографија аутора и анотација које овом раду дају и извесну лексикографску димензију, доприноси шест регистара: *Реџисџар наслова према књижевном роду* (у оквиру кога су израђени регистри сликовница, књига поезије, приповедачке прозе, романа, путописа, стрипа, драмских дела, мешовитих дела и остварења из популарне науке), *Именски реџисџар* (у коме су заступљени само аутори који у попису нису заступљени индивидуалном одредницом), *Реџисџар илустрајора*, *Реџисџар колекција*, *Реџисџар издавача* и *Реџисџар ауџорских издања*.

Без обзира на евентуалне замерке које би истраживачи књижевности за децу могли ставити на потпуност и избор прикупљене грађе, као и мањкавости које су врло лако могле бити исправљене ангажовањем стручњака који на изради и публикавању библиографија имају више искуства (нпр. формулисање наслова библиографије и појединих њених целина, непоштовање интерпункције прописане стандардом при описивању публикација, штампарске грешке, техничке омашке и др.), књига мр Зорке Ђорђевић, као и све вредне библиографије, својим концизним језиком саопштава обиље података. Међусобна укрштања и пажљива тумачења информација које она нуди, омогућавају сагледавање свеукупног односа према најмлађим читаоцима у српској култури и праћење развоја српске књиге за децу. Истовремено, презентовани подаци могу послужити и као полазиште за испитивање рецепције појединих остварења и читавих опуса, анализу друштвених утицаја на обим и квалитет издавачке продукције намењене малишанима, израду персоналних или биобиблиографија издавача и бројна друга истраживања. Захваљујући томе, иако неће имати мноштво корисника међу младим читаоцима, како то скромно претпоставља мр Зорка Ђорђевић, ова публикација ће засигурно постати драгоцену литературу за професоре, педагоге, психологе, библиотекаре и све оне истраживаче који, упркос све већим изазовима нових технологија, настоје да својим професионалним радом и залагањем подстакну читалачку жељу и усмере дечја интересовања ка књизи. Такође, у ери нових и другачијих књига чије странице не шуште нити одишу оштрим мирисом штампарске боје, ова библиографија могла би бити и својеврсни подсетник за читаоце који су пожелели

ли да се присете неких драгих, у времену загубљених, књига и читалачких усхита из властитог детињства.

Све то *Биобиблиографију књига за децу шиџамџаних на српском језику од 1809. до 1995. године са анонџацијама* мр Зорке Ђорђевић, уз вредност коју она има као основа и грађа за сва будућа сродна библиографска истраживања, заиста чини не само својеврсним музејом лепих играчака духа, већ и поузданим водичем кроз раскошне, прошле, садашње и будуће, чудесне светове створене и сачуване међу корицама српских књига за децу.